

ΟΝΟΜΑΤΙΚΑ ΚΑΙ ΡΗΜΑΤΙΚΑ ΣΥΝΟΛΑ

ΟΡΙΣΜΟΙ

Ονοματικό σύνολο ή ονοματική φράση ονομάζεται:

- ✓ ένα ουσιαστικό που συνοδεύεται από ομοιόπτωτο προσδιορισμό (επίθετο, αντωνυμία, αριθμητικό, μετοχή) π.χ. η οριστική διακοπή
- ✓ ένα ουσιαστικό που συνοδεύεται από γενική προσδιοριστική π.χ. η διακοπή του καπνίσματος
- ✓ ένα ουσιαστικό που συνοδεύεται από ομοιόπτωτους προσδιορισμούς και γενικές προσδιοριστικές π.χ. η οριστική διακοπή του καπνίσματος

Ρηματικό σύνολο ή ρηματική φράση ονομάζεται:

- ✓ ένα ρήμα με όλα του τα συμπληρώματα π.χ. **αντικείμενο, κατηγορούμενο, επιρρηματικούς προσδιορισμούς** (επιρρήματα, προθετικές φράσεις, πλάγιες πτώσεις) π.χ. να καταλάβουμε καλύτερα το μάθημα

ΟΝΟΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΡΗΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ

Μετατροπή ονοματικού συνόλου σε ρηματικό (ρηματοποίηση)

Για να μετατρέψω ένα ονοματικό σύνολο σε ρηματικό:

- ✓ **εντοπίζω το ουσιαστικό** που παίζει τον κεντρικό ρόλο στην πρόταση και μπορεί να γίνει ρήμα, χωρίς να διαταράξει τη ροή του κειμένου
- ✓ **το μετατρέπω σε ρήμα** προτάσσοντας συνήθως το «να».
- ✓ **κάνω τυχόν άλλες αναγκαίες τροποποιήσεις, όπως:**
 - το/α **επίθετο/α που το προσδιόριζε γίνεται επίρρημα** (βλ. παράδειγμα 1)
 - τα **ουσιαστικά σε γενική που το προσδιόριζαν γίνονται υποκείμενο ή αντικείμενο ανάλογα** με τα συμφραζόμενα και **με το αν έχω επιλέξει να θέσω το ρήμα μου σε ενεργητική** (οπότε γίνεται αντικείμενο) ή **παθητική φωνή** (οπότε γίνεται υποκείμενο)

Αν δε γνωρίζω το υποκείμενο, θέτω συνήθως το ρήμα σε **α' πληθυντικό -ή σε γ' ενικό**, προτάσσοντας το κανείς. **Μπορώ επίσης να το θέσω σε παθητική φωνή.**

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

1. Έστω ότι δίνεται η φράση π.χ. Η πολύωρη έκθεση στον ήλιο αυξάνει τον κίνδυνο πρόωρης γήρανσης

Βήμα 1^ο: Βρίσκω το ουσιαστικό που θα μετατρέψω χωρίς να διαταραχθεί η ροή του λόγου (γήρανσης)

Βήμα 2^ο: Το κάνω ρήμα προτάσσοντας το «να». Επειδή δεν ξέρω το υποκείμενο και μάλλον είναι γενικό και αόριστο, βάζω το ρήμα σε α' πληθυντικό: τον κίνδυνο **να γεράσουμε**

Βήμα 3^ο: Μετατρέπω το επίθετο που το προσδιόριζε σε επίρρημα: πρόωρη-πρόωρα

ΑΡΑ: αυξάνει τον κίνδυνο να γεράσουμε πρόωρα

2. Έστω ότι δίνεται η φράση «Η Υπουργός τόνισε την ανάγκη σχεδιασμού νέων προγραμμάτων σπουδών»

Βήμα 1^ο: Βρίσκω το ουσιαστικό που θα μετατρέψω χωρίς να διαταραχθεί η ροή του λόγου (σχεδιασμού)

3. Βήμα 2^ο: Το κάνω ρήμα προτάσσοντας το «να». Επειδή δεν ξέρω το υποκείμενο και δεν ταιριάζει και τόσο το α' πληθυντικό, προτιμώ την παθητική φωνή: την ανάγκη να σχεδιαστούν ή την ανάγκη να σχεδιαστεί
4. Βήμα 3^ο: Μετατρέπω τη γενική προσδιοριστική σε υποκείμενο (αφού διάλεξα παθητική φωνή για το ρήμα) νέων προγραμμάτων σπουδών- νέα προγράμματα σπουδών
5. Βήμα 4^ο: Βάζω το ρήμα στο σωστό πρόσωπο και αριθμό για να συμφωνεί με το υποκείμενο: να σχεδιαστούν (εφόσον το υποκείμενο είναι γ' πληθυντικό)

ΑΡΑ: Η Υπουργός Παιδείας τόνισε την ανάγκη να σχεδιαστούν νέα προγράμματα σπουδών

Μετατροπή ρηματικού συνόλου σε ονοματικό (ονοματοποίηση)

- ✓ εντοπίζω το ρήμα και σκέφτομαι το παράγωγό του ουσιαστικό
- ✓ το τοποθετώ στην κατάλληλη πτώση ανάλογα με τα συμφραζόμενα
- ✓ κάνω άλλες αναγκαίες τροποποιήσεις, εφόσον χρειάζεται, όπως:
 - μετατρέπω το αντικείμενο του ρήματος σε γενική προσδιοριστική (βλ. παράδειγμα)
 - μετατρέπω την απρόσωπη σύνταξη σε προσωπική (βλ. σημείωση 3)

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

Έστω, ότι δίνεται η φράση «Τα νέα μέτρα της κυβέρνησης στοχεύουν να πατάξουν τη φοροδιαφυγή» και μου ζητείται η ονοματοποίηση του «να πατάξουν».

- ✓ Βήμα 1^ο: Σκέφτομαι το παράγωγο/ομόρριζο: παράσσω-πάταξη
- ✓ Βήμα 2^ο: Το εντάσσω στην κατάλληλη πτώση: στοχεύουν **στην πάταξη**
- ✓ Βήμα 3^ο: Μετατρέπω το αντικείμενο σε γενική προσδιοριστική του ουσιαστικού που δημιουργήσα: στοχεύουν στην πάταξη **της φοροδιαφυγής**

Σημείωση 1: **Αν το ρήμα ήταν σε παθητική φωνή, τότε γενική προσδιοριστική θα γίνει το υποκείμενό του** π.χ. στοχεύουν να παταχθεί η φοροδιαφυγή: στοχεύουν στην πάταξη της φοροδιαφυγής

Σημείωση 2: Αν η ρηματική φράση δεν έχει καθόλου προσδιορισμούς τότε αρκεί η μετατροπή σε ουσιαστικό και η τοποθέτηση στην κατάλληλη πτώση π.χ. ένας τρόπος **να υπάρχουμε**- ένας τρόπος **ύπαρξης**

Σημείωση 3: **Αν η ρηματική φράση εξαρτάται από απρόσωπη έκφραση (π.χ. είναι καλό, είναι δίκαιο, είναι αναγκαίο), τότε το ουσιαστικό θα τεθεί σε ονομαστική και η σύνταξη θα γίνει προσωπική, δηλ. το επίθετο της απρόσωπης έκφρασης θα**

τεθεί στο γένος, πρόσωπο και αριθμό του ουσιαστικού π.χ. είναι ορθό να αποφεύγεις τις καταχρήσεις - είναι ορθή η αποφυγή των καταχρήσεων

ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΟ ΥΦΟΣ

Με τα ονοματικά σύνολα επιτυγχάνεται:

- ✓ πυκνότητα νοημάτων
- ✓ αντικειμενικότητα, πολυπλοκότητα, βάθος
- ✓ ίσως κάποια ασάφεια καθώς απουσιάζουν τα υποκείμενα της δράσης
- ✓ πιο επίσημο και σοβαρό ύφος, πιο απρόσωπο, πιο σύνθετο

Με τα ρηματικά σύνολα επιτυγχάνεται:

- ✓ απόδοση νοημάτων με πιο αναλυτικό και σαφή τρόπο
- ✓ έμφαση στην πράξη και στο αποτέλεσμα της, καθώς κυριαρχεί το ρήμα
- ✓ ύφος πιο απλό, κατανοητό και εύληπτο, πιο άμεσο, πιο προσωπικό